UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Domus

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

quidem mali ſenſum conſuetudo, inſueta deijciunt, vnde optimum quidam ſemper proſpero caruiſſe diffiniunt, quod non dicerent, ſi proſperitas duraret. G. Iuſtum habemus & clementem Regem. R. Illo ſuperſtite mori opta, ne mutatam regni ſortem lugeas. Bonus enim bonum raro ſequitur. Malum peior ſæpe, peiorem, peſſimus.

Non exercitus, neque theſauri præſidia regni ſunt, verum amici, quos neque armis cogere, neque auro parare quea s, officio & fide parantur. *Salluſt.*

Regiæ voluntates plerunque vt vehementes, ſic mobiles ſunt ac ſæpe ipſæ ſibi aduerſæ. *Salluſt.*

Natura mortalium auida eſt imperii. *Salluſt.*

Ea demum tuta eſt potentia, quæ viribus ſuis modum imponit. *Idem.*

¶ Apophthegmata.

Antigonus pugnaturus aduerſus Ptolomæi milites, gubernator eum admonuit, plures eſſe naues hoſtium: Pro quot, inquit, nauibus me ſupputas, qui hic præſto ſum? Sentiens, ad victoriam plurimum habere momenti, ſi ſtrenuus Imperator præſens regat exercitum. Ptolomæus autem tum ſuis non aderat. *Plutarch. in Reg. & Imper. apoph.*

Cum quidam corpulentus ac nitidus equum haberet macilentum ac ſtrigoſum, rogatus, quid eſſet in cauſa? reſpondit, mirum non debere videri, ſi equo ſuo eſſet habitior: quandoquidem ipſe ſe paſceret, equum autem curaret ſeruus. *Gell. & Eraſm. in prou. Frons occipitio prior.*

Quidam interrogatus, quæ res potiſſimum ſaginaret equum? reſpondit: Oculus Domini. Alter rogatus, quod ſtercus eſſet optimum? Domini veſtigia, inquit. Vterque autem ſignificauit, Domini præſentiam plurimum habere momenti ad rem gerendam. *Eraſ. loco iam citato.*

¶ Adagia.

Aureæ compedes. χρυσαῖ πέδαι.

Dicitur ſeruitus ſplendida & amabilis, qualis eſt in aulicorum vita.

Argentum accepi, imperium vendidi. *Plautus.*

Qui accepit beneficium, perdit libertatem.

Spartæ ſerui, maximè ſerui. ἐν Λακεδαίμονι ὁ δοῦλος, μάλιστα δοῦλος.

In hominem illiberali & ſeruili admodum conditione vtentem. Spartæ enim nefas erat ſeruis vllam liberalem artem vel diſcere vel exercere.

Subiugus homo. ἀποζυγιώδης ἄνθρωπος.

De eo, qui non arbitratu ſuo, ſed alieno iuſſu facit quippiam.

Leo chordula vinctus. λέων κρόκῃ δεθείς.

Etiam de ſplendida aulicorum miſeria & ſeruitute dici poteſt: Quum nimirum quis exiguo commodo captus, apud aulicos oſtentatur paſſim, quod princeps tantum alat virum. Lucianus.

Samii literati. Σαμίων ὁ δῆμός ἐστιν ὡς πολυγράμματος.

Iocus à repertis apud Samios literis, aliiſq; traditis, ad ſtigmatis verſus. Nam Samij ſimul & accipiebant & tradebant infames notas.

Cum ſarcinis enatare.

Id eſt, ſeſe recipere in libertatem, contemptis ſeruitutis pramijs. Seneca.

Iactare iugum.

Eſt incommode ferre ſeruitutis neceſſitatem.

Domus.

¶ DEFINITIO.

DOMVS, Græcè οἰκία, ας, ἡ, & οἰκιακός, οῦ, ὁ, domeſticus dicitur. Eſt autem domus quotidiana ſocietas. *ſecundum Ariſtot. libr. 1. Polit.*

Domus Græcum videtur, illi enim δῶμα, ατος, τὸ, tectum appellant.

Domus propriè eſt ædificium ad habitandum factum, quod ex tecto & pariete conſtat. Ponitur tamen pro quocunque habitaculo. Vnde etiam nidos auium domos dicimus. Virg.

Antiquaſq; domos auium cum ſtirpibus imis.

Domus facit genitiuo domi vel domus: quando domi, locum ſignificat, vt domi ero: quando domus ſignificat ipſum corpus.

Domus, Hebr. *Bayth*, omne receptaculum aliquid capiens, Synecdochicè ſumitur, continens pro contento, vt domus pro tota familia. Significat etiam domus populum: vt domus Iſrael. 2. Tribum & partem populi: vt domus Aaron. 3. Varia loca. 4. Mortale corpus, *Iob.* 14, 19. *Eccleſ.* 12. 3. 2. *Corinth.* 5. 1. 5. Sep[...] *Eccleſ.* 12. 7.

Domus Dei, Eccleſia, de qua variæ appellationes [...] 1. Locus quiuis gratioſam & peculiarem Dei præ[...] 2. Tabernaculum à Moſe factum. 3. Templum H[...]num. 4. Eccleſia ex Iudæis & Gentibus collecta atque [...] 5. Cœlum Beatorum, *Ioan.* 14. 2. 2. *Cor.* 5. 1. &c. 6. Dom[...] Salomon meminit ſæpè in Cantico Canticorum.

¶ Loci Biblici.

Domeſtici Dei fideles, *Epheſ.* 2. v. 19. Domeſtici homin[...] eius, *Matth.* 10. v. 36 Domeſticorum habenda ratio, 1. Ti[...] *Exemplum*: Dauid, *Pſalm.* 101. v. 2. 6. Domeſtici fidei [...] vocantur, qui per fidem ſunt in eadem atque nos fa[...]mini.

Domus diſcalceati, *Deuter.* 25. 10. Domus leproſa m[...] quomodo, *Leuit.* 14. 36. Domus regia in Ieruſalem in[...]*rem.* 52. 12. Domus pro iis, qui in eadem domo verſantur [...]che, *Matth.* 10. 12. pro hoſpitio, 9. 28 Domus appella[...] eos etiam comprehendit, qui vel cognatione attinge[...] familiæ ciues, vel ex illorum fratribus oriundi, vt appa[...] 27. Domus Iſrael, id eſt, gens Iſraelitica, *Matth.* 15. 24. Su[...] proclamare iubentur Apoſtoli Euangelium, *Matth.* 10. [...] ipſis ædium tectis, populo circunſtanti, ac prætereunt[...]rant fabricata ædium ſumma, vt in illis ambulare & v[...] vt liquet ex *Deut.* 22. 8. 2. *Sam.* 11. 2. *Actor.* 1[...]. 9. Domus [...] ædificata firma manebit, *Pſalm.* 46. v. 2. *Matth.* 7. v. 24[...] *Luc.* 6. v. 48. *Rom.* 8. v 35. Domus terreſtris & cœleſtis, 2. C[...] v. 1. 2. *Petr.* 1. v. 14. Domus vendita, & eius lex. *Leuit.* [...] mus cuſtos, mulier, 1. *Tim.* 5. v. 13. *Tit.* 2. v. 5. in domo [...]lier, 1. *Cor.* 14. 35.

¶ Sententiae Biblicae.

Domus cæleſtis.

In domo patris mei manſiones multæ ſunt. *Ioan.* 14.

Scimus, quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius h[...] diſſoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus: [...] manu factam, ſed æternam in cœlis. 2. *Cor.* 5.

Domus ſpiritualis virtuoſe ædificatur.

Ad quem accedentes lapidem viuum, ab hominibus [...] probatum, à Deo autem electum, & honorificatum, [...] lapides viui ſuperædificamini domos ſpirituales, [...]ctum, offerentes ſpirituales hoſtias acceptabiles Deo per [...] Dominum noſtrum. 1. *Petr.* 2.

Gratioſe inhabitatur.

Et Moyſes quidem fidelis erat in tota domo eius, [...] mulus, in teſtimonium eorum, quæ dicenda erant. Ch[...] tanquam filius in domo ſua, quæ domus ſumus nos, [...] gloriam ſpei vſque ad finem firmam retineamus. *Hebr.*

Domus corporalis bene conſtruitur.

Niſi Dominus ædificauerit domum, in uanum labo[...] qui ædificant eam. *Pſal* 126.

Præpara foris opus tuum: & diligenter exerce agrum [...] ea ædifica domum tuam. *Prou.* 25.

Qui ædificat domum ſuam impendiis alienis, qu[...] lapides ſuos in hyeme. *Eccl.* 21.

Væ qui ædificat domum ſuam in iniuſtitia, & cœna[...] in iudicio, amicum ſuum opprimet fruſtra, & merce[...] reddet ei. Qui dicit, ædificabo mihi domum latam. I[...]

Male deſtruitur.

Qui conturbat domum ſuam, poſſidebit ventos: [...] eſt, ſeruiet ſapienti. *Prou.* 11.

Domus impiorum delebitur: tabernacula verò [...]minabunt. 14.

Domum ſuperborum demolietur Dominus. 15.

Conturbat domum ſuam, qui ſectatur auaritiam, [...]

Melior eſt bucella ſicca cum gaudio, quam domu[...]mis cum iurgio. 17.

In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmi[...] perſtillabit domus. *Eccl.* 10.

Obiurgatio & iniuriæ annullabunt ſubſtantiam, [...] nimis locuples eſt, annullabitur ſuperbia: ſic ſubſtantia [...]dicabitur. 21.

Debite gubernatur.

Nouit iuſtus iumentorum ſuorum animas. *Prou.* 1[...]

Domus iuſti plurima fortitudo: & in fructibus im[...]tio. 15.

Noli eſſe ſicut leo in domo tua euertens domeſticos [...] primens ſubiectos tibi. *Eccl.* 4.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

… caue, & à domeſticis tuis attende. 32.

Filio & mulieri, fratri & amico non des poteſtatem ſuper te in vita tua: & ne dederis alii poſſeſſionem tuam: ne forte te pœniteat, & depreceris pro illis. 33.

Dum adhuc ſuperes & aſpiras, non immutabit te omnis caro. Melius eſt enim, vt filii tui te rogent, quam te reſpicere in manus filiorum tuorum. *ibid.*

Plene firmatur.

Sicut auis tranſmigrans de nido ſuo, ſic vir, qui derelinquit locum ſuum. *Prou.* 27.

Initium vitæ hominis, aqua & panis, & veſtimentum, & domus protegens turpitudinem. *Eccleſ.*29.

Melior eſt victus pauperis ſub tegmine aſſerum, quam epulæ ſplendidæ peregre ſine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, & improperium peregrinationis non audies. Vita nequam hominis … de domo in domum, & vbi hoſpitabitur, non fiducialiter … aperiet os (ſuum.) Hoſpitabitur & paſcet, & portabit in… & adhuc amara audiet. Tranſi hoſpes, & orna menſam, & … in manu habes, & ciba cæteros. Exi à facie honoris inimicorum meorum: neceſſitudine domus meæ hoſpitio mihi factus es … Grauia hæc domini habenti ſenſum. Correptio domus, & improperium fœnerantis. *ibid.*

Domus amica, domus optima. οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος.

❡ Adagia.

Nuſquam commodius, liberius, lautius homini viuere contingit: … domi. Vnde Germani etiam ſolent dicere: Wer will haben … der bleib vnder ſeinem Tach. Item, Hauſzgemach iſt vber … Eigener herdt iſt Goldes werth.

Domus …

Dicitur quaſi cuſtos domus, & homo ignauus, qui tecto & vmbra …, qui amat deſidere domi ſemper.

Domi manere oportet belle fortunatum. οἰκοι μένειν δ' ἐς τὸν καλῶς … *eſt.*

Domi manendum eſt, cuncta cui ſint proſpera.

Hic eſt: Cui ſuppetit copia facultatum, is ſi felicem velit vitam … domi. Wer will haben ruhe, Der bleib bey ſeiner ruhe.

Domus optima.

… incertis vagari ſedibus, quemadmodum faciunt … peregreq; viuentes. Huic adſtipulatur Homerus.

… οὐκ ἔστι κακώτερον ἄλλο βροτοῖσιν.

Id eſt,

Nil miſerabilius, quam incerta ſede vagari.

Transferri poterit ad eos, qui circumaguntur quibuslibet opinionibus, aut qui ſubinde mutant amicos, aut inſtitutum vitæ.

Domi manendum.

… diutius abeſſe domo, relictis poſſeſſionibus. In eam ſententiam quadrabit illud ex Odyſ. γ.

Καὶ σὺ φίλος μὴ δηθὰ δόμων ἄπο τῆλ' ἀλάλησο,
Κτήματά τε προλιπὼν, ἄνδρας τ' ἐν σοῖσι δόμοισι.

Id eſt,

Tu quoque amice domo diuturnus abeſſe caueto,
Rebus itemq; viris intra tua tecta relictis.

Focus luculentus in ædibus.

… ornamentum domus eſſe vt focus luceat. Proinde qui … nouas immigrant, ante omnia iubent ignem incendi. Huc quadrat illud Homeri ex Odyſſ. χ. apud quem Vlyſſes:

Πῦρ νῦν μοι πρώτιστον ἐνὶ μεγάροισι γενέσθω.

Id eſt,

Nunc ante omnia mi luceſcat in ædibus ignis.

Donatio.

❡ Definitio et Etymologia.

Donatio, Græce, δωρεὰ, ᾶς, & δῶρον, ου, τὸ, donum dicitur. Eſt autem donatio rei licitæ, nullo iure cogente, mera liberalitate … collatio. *ſecundum Hoſtienſem.*

… dicitur, quaſi dono datio, *vt habetur ff. de don. cauſa … Donatus* ſ.1.

… aliqui volunt Græcum eſſe, δῶρον, ου, τὸ. Et eſt datio ir… *ſecundum Ariſt. lib.* 4. *Topic.*

Donum quomodo differat à munere & præmio. *Vide infra in* …

Donaria non ſunt loca, in quibus dona reponuntur, vt quidam … ſentientes, ſed ſunt ipſa dona, quæ diis offeruntur, ſacras menſas & aras ornant. *Macrob.* Ornamenta verò ſunt clypei, coronæ & huiuſmodi donaria.

❡ Loci Biblici.

Dona Dei, vide Dei dona. Donorum Dei abuſus, eiuſque pœnæ. Exempla: Agar, *Gen.*16.*v.*3.4.5.6. Eſau, 25.*v.*31.32. *Hebr.*12. 16. Vide … contemptus.

❡ Sententiae Biblicae.

Dona Dei non niſi à Deo.

Quis ante dedit mihi, vt reddam ei? *Iob.*41.

Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas à Deo ſunt. *Ec*…

Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia: ipſi honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen. *Rom.*11.

Quid autem habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? 1.*Cor.*4.

Vnicuique noſtrum data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti. Propter quod dicit: Aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. *Epheſ.*4.

Nolite itaque errare fratres mei dilectiſſimi. Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum. *Iac.*1.

Multipliciter ordinantur.

Sicut enim homo peregre proficiſcens, vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis bona ſua, & vni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò vnum: vnicuiq; ſecundum propriam virtutem. *Matth.*25.

Sed vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic. 1.*Cor.*7.

Vnicuiq; autem datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem. 12.

Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrantes: ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei. 1.*Petr. cap.*4.

Vtiliter operantur.

Intellectus bonus omnibus facientibus eum. *Pſal.*110.

Datio Dei permanet iuſtis, & profectus illius habebit in æternum. *Eccl.*11.

Abiit autem qui quinque talenta acceperat, & operatus eſt in eis, & lucratus eſt alia quinque. Ait illi Dominus eius: Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium domini tui. *Matth.*25.

Omni autem cui multum datum eſt, multum quæretur ab eo: & cui commendauerunt multum, plus petent ab eo. *Luc.*12.

Dona humana fructuoſe tribuentur.

Donum hominis dilatat viam eius, & ante princeps ſpatium ei facit. *Prou.*18.

Munus abſconditum extinguit iras, & donum in ſinu indignationem maximam. 21.

Victoriam & honorem acquiret qui dat munera. 22.

Fili, in bonis non des querelam, & in omni dato non des triſtitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit res? Sic & verbum, melius quam datum. Nonne ecce verbum ſuper datum bonum? Sed vtrumque cum homine iuſtificato. *Eccl.*18.

Eſt qui multa redimat multo pretio, & reſtituens ea in centuplum. 20.

Cum dederis, ne improperes. 41.

Beatius eſt magis dare quam accipere. *Act.* 20.

Periculoſè accipiuntur quia libertatem adimunt.

Animam autem aufert accipientium. *Prou.*22.

Stultus odioſe exprobrat, inuidique donum tabefacit oculos. *Eccl.* 18.

Eſt datum, quod non eſt vtile, eſt datum, cuius retributio duplex. 20.

Datus inſipientis non erit vtilis tibi: oculi enim illius ſeptemplices ſunt, exigua dabit, & multa improperabit, & apertio oris illius inflammatio eſt. *ibid.*

Veritatem peruertunt.

Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & ſubuertunt verba iuſtorum. *Exod.*23.

Qui odit munera, viuet. *Prou.* 15.

Xenia & dona exæcant oculos iudicum, & quaſi munus in ore auertit correctiones eorum. *Eccl.*20.

Pœnam adducunt.

Ignis deuorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt. *Iob.*15.

Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum & ad dandum collecta. *Eccl.*4.

❡ Apophthegma.

Diogenes, Cuidam pallium à Diogene repetenti lepidiſſimè reſpondit Diogenes: Si donaſti, habeo: ſi commodaſti, vtor: ſignificans, ſibi non eſſe in animo reddere, ſiue dono, ſiue commodato accepiſſet. Turpe eſt repoſcere, quod dando dederis: & inhumanum eſt eripere, quo vtenti eſt opus. *Laert. lib.*6.

❡ Similitudo.

Eraſmi Roterodami, Vt non quiuis pictor in quauis parte artis valet, ſed hic in diis exprimendis præcipuus, alius in vultibus reddendis, alius in lineis excelluit, alius in colorum mixtura, alius in ſymmetria: Sic qui virtutem profitentur, aliis dotibus enitent alii. Item in eloquentia ſeu literis. *in ſimilibus.*

❡ Exempla Biblica.

Donorum oblatorum exempla: Seruus Abraham, *Gen.*24.*v.*52. 53. Populus Iſraeliticus ad fabricationem Tabernaculi, *Exodi* 36. 6. Dauid, 1.*Sam.*30.26. Ioſias, 3.*Eſd.*1.*v.*6.7.8. Aſſuerus, *Eſth.*2.*v.*18. Cognati Iob, *Iob.*42.11. Ionathas, 1.*Macch.*10.60. Alexander, *v.*8.9. Chriſtus, *Luc.*.*v.*12. Pilatus, *Marc.*15.54.

❡ Profana Exempla.

Themiſtocles exul à Perſarum rege Artaxerxe honoratus plurimis